

**KOSMIK DIPLOMATIYA: O'ZBEKISTONNING FAZO SOHASIDAGI
XALQARO HAMKORLIGI VA UNING TASHQI SIYOSIY AHAMIYATI**

Akramova Sakinabonu Raxmatulla qizi

International School of Finance Technology and Science Institute (ISFT)

Xalqaro munosabatlar yo'nalishi 3-kurs talabasi

+998940666671 / +998939191893

Gmail: @sakinabonu.akramova@mail.ru / @sakinabonuakramova@gmail.com

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 22.07.2026

Revised: 23.07.2026

Accepted: 24.07.2026

KALIT SO'ZLAR:

*kosmik diplomatiya,
O'zkosmos, milliy fazo
dasturi, xalqaro ilmiy-
texnik hamkorlik,
yumshoq kuch,
mintaqaviy integratsiya.*

Mazkur maqolada kosmik diplomatiya tushunchasi va uning zamonaviy xalqaro munosabatlardagi o'rni tahlil qilinadi. O'zbekistonning "O'zkosmos" agentligi orqali amalga oshirayotgan xalqaro hamkorligi — jumladan, yetakchi davlatlar va xalqaro tashkilotlar bilan ilmiy-texnik shartnomalari, mintaqaviy tashabbuslari va milliy fazo dasturi doirasidagi rejalari — misolida o'rganiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, kosmik soha endilikda nafaqat texnologik, balki to'liq qonuniy tashqi siyosiy vosita sifatida davlatning xalqaro nufuzini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Kirish

XXI asrda kosmik texnologiyalar endi faqat yirik davlatlarning imtiyozi bo'lmay qoldi. Kichik va o'rta salohiyatli davlatlar ham milliy fazo dasturlarini ishlab chiqish, sun'iy yo'ldoshlar yaratish va xalqaro ilmiy loyihalarda ishtirok etish orqali kosmik sohaga integratsiyalashmoqda. Bu jarayon xalqaro munosabatlar fanida "kosmik diplomatiya" (space diplomacy) tushunchasining shakllanishiga olib keldi — bu davlatlarning fazo texnologiyalari va ilmiy hamkorlik orqali o'zaro ishonch, texnologik almashinuv va xalqaro nufuzni mustahkamlash faoliyatini bildiradi.

O'zbekiston 2019-yilda tashkil etilgan "O'zkosmos" agentligi orqali ushbu yo'nalishda faol siyosat yuritmoqda. Mazkur maqolaning maqsadi — O'zbekistonning kosmik diplomatiya sohasidagi xalqaro hamkorligini tahlil qilish va uning mamlakat tashqi siyosati hamda mintaqaviy mavqeiga ta'sirini baholashdan iborat.

Kosmik diplomatiyaning nazariy asoslari

Ilmiy adabiyotlarda kosmik diplomatiya uch asosiy funksiyani bajaradi: birinchidan, ilmiy-texnik hamkorlik orqali davlatlar o'rtasida ishonch muhitini shakllantirish; ikkinchidan, milliy texnologik salohiyatni namoyish etish orqali xalqaro nufuzni oshirish; uchinchidan, yer masofadan kuzatuv kabi amaliy natijalar orqali iqtisodiyot, qishloq xo'jaligi va ekologiya sohalarida davlatlararo real hamkorlikka asos yaratish. Bu borada kosmik dasturga ega bo'lmagan yoki endigina shakllantirayotgan davlatlar uchun xalqaro hamkorlik — mustaqil ravishda qimmat infratuzilma yaratishdan ko'ra tezroq va samaraliroq yo'l hisoblanadi.

O'zbekistonning xalqaro hamkorlik amaliyoti

So'nggi yillarda "O'zkosmos" agentligi bir qator yetakchi davlatlar va kompaniyalar bilan hamkorlik o'rnatdi. Xususan, agentlik amerikalik SpaceX va britaniyalik Surrey Satellite Technology Ltd (SSTL) kompaniyalari bilan 2035-yilgacha mo'ljallangan milliy fazo dasturini ishlab chiqishda konsultatsiya xizmatlaridan foydalanish bo'yicha shartnomalar imzoladi. Shuningdek, Fransiya Milliy fazo tadqiqotlari markazi (CNES) bilan fazo sohasidagi hamkorlik to'g'risida asos bitim tuzilgan, Rossiya "Roskosmos" agentligi bilan esa sun'iy yo'ldoshlar ishlab chiqish va yer masofadan kuzatuv bo'yicha qo'shma loyihalar muhokama qilinmoqda.

2026-yilda Xitoy bilan O'zbekistonning birinchi milliy ilmiy sun'iy yo'ldoshi — "Mirzo Ulug'bek" nomli 6U formatidagi sun'iy yo'ldoshni 2028-yilgacha ishga tushirish bo'yicha muzokaralar olib borilgani e'lon qilindi. Bundan tashqari, mamlakat birinchi milliy kosmonavtini qisqa muddatli parvozga tayyorlash rejalari ham e'lon qilingan. O'zbekiston shuningdek BMTning Osiyo va Tinch okeani mintaqasi uchun ijtimoiy-iqtisodiy komissiyasi (ESCAP) doirasidagi fazo texnologiyalarini qo'llash bo'yicha Osiyo-Tinch okeani harakat rejasida faol ishtirok etadi va MDH doiralaridagi Davlatlararo fazo kengashining a'zosi hisoblanadi.

Mintaqaviy darajada Toshkentda 2022-yildan buyon yiliga o'tkaziladigan Space Technology Conference (STC) xalqaro anjumani muhim tashabbus bo'lib, unda Turkiya, Ozarbayjon, Qozog'iston fazo agentliklari rahbarlari, Xalqaro astronomiya federatsiyasi (IAF) va Osiyo-Tinch okeani fazo hamkorligi tashkiloti (APSCO) vakillari, shuningdek xalqaro astronomlar ishtirok etadi. Bu anjuman Markaziy Yevroosiyoda o'z turida birinchi bo'lib, mintaqadagi fazo diplomatiyasining muhim maydoniga aylandi.

Kosmik diplomatiyaning tashqi siyosiy ahamiyati

O'zbekistonning kosmik sohadagi xalqaro faolligi bir necha jihatdan tashqi siyosiy ahamiyat kasb etadi. Birinchidan, bu — mamlakatning turli geosiyosiy kuchlar (AQSH, Yevropa Ittifoqi, Rossiya, Xitoy) bilan bir vaqtning o'zida muvozanatli, ko'p vektorli ilmiy-texnik hamkorlik yuritish qobiliyatini namoyish etadi. Ikkinchidan, Space Technology Conference kabi tashabbuslar orqali O'zbekiston mintaqaviy darajada fazo diplomatiyasi bo'yicha tashkilotchi-davlat maqomini egallamoqda. Uchinchidan, yer masofadan kuzatuv texnologiyalari orqali erishiladigan amaliy natijalar (qishloq xo'jaligi monitoringi, tabiiy

resurslarni boshqarish) mamlakatning ilmiy-texnologik salohiyatini xalqaro miqyosda namoyish etuvchi "yumshoq kuch" vositasiga aylanadi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kosmik diplomatiya zamonaviy xalqaro munosabatlarda davlatning texnologik salohiyati va tashqi siyosiy nufuzini bir vaqtning o'zida mustahkamlovchi samarali vositaga aylanmoqda. O'zbekiston "O'zkosmos" agentligi orqali yetakchi davlatlar va xalqaro tashkilotlar bilan ko'p tomonlama hamkorlik o'rnatib, mintaqada fazo texnologiyalari bo'yicha faol ishtirokchi va tashabbuskor davlat sifatida o'z o'rnini shakllantirmoqda. Milliy fazo dasturining izchil amalga oshirilishi, xalqaro hamkorlikning kengayishi va mintaqaviy tashabbuslarning davomiyligi — bularning barchasi O'zbekistonning kelajakda kosmik diplomatiya sohasida yanada faolroq va tanilgan ishtirokchiga aylanishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Fazoni tadqiq qilish va kosmik texnologiyalar agentligi ("O'zkosmos") rasmiy ma'lumotlari // uzspace.uz.
2. Uzbekistan to develop a national space program until 2035 // UzDaily.uz, 2025.
3. SpaceX to assist Uzbekistan in developing national space program // Kun.uz, 2024.
4. Uzbekistan, China discuss launch of first national scientific satellite cooperation // Trend/Qazinform, 2026.
5. International cooperation: Uzbekspace agency and ESCAP, CIS Interstate Space Council, France CNES agreement // uzspace.uz.
6. Space Technology Conference 2026 to Celebrate 5th Anniversary in Uzbekistan // gov.uz/uzspace, 2026.
7. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari. — T.: O'zbekiston, 2020.